

Sygn. akt I ACa 1312/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Elżbieta Lipińska
Sędziowie:	SSA Anna Guzińska SSA Beata Wolfke - Kobzar (spr.)
Protokolant:	Teresa Wróbel - Płatek

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2013 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **B. K. i T. K.**

przeciwko (...) **S.A. we W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 5 czerwca 2013 r. sygn. akt X GC 423/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od powodów solidarnie na rzecz strony pozwanej kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Powodowie B. K. i T. K. domagali się zasądzenia od (...) S.A. z siedzibą we W. 75.179,09 zł z odsetkami tytułem wyrównania szkody, którą ponieśli wskutek bezprawnego wypowiedzenia im szeregu umów leasingu oraz pozbawienia ich możliwości korzystania ze sprzętu oddanego w leasing.

Dochodzoną kwotą powodowie objęli należności uiszczone pozwanemu na poczet tych umów oraz szkodę w towarze, przy czym w rozliczeniu uwzględnili płatności należne pozwanemu z prawidłowo rozwiązanej umowy. Zdaniem powodów, zapis umowny o uprawnieniu pozwanego do natychmiastowego rozwiązania wszystkich łączących strony umów w przypadku zalegania z płatnościami w związku z jedną z nich, jest nieważny.

Pozwany żądał oddalenia powództwa, zarzucając dopuszczalność swobodnego normowania stosunków prawnych. Podniósł też, że powodowie nie wykazali szkody pozostającej w związku z rozwiązaniem umów leasingu.

Nadto pozwany wskazał, że powodowie dotąd nie zwrócili wszystkich urządzeń oraz, że skoro umowy uważają za nierozwiązane, powinni wносить stosowne opłaty.

Sąd Okręgowy ustalił, że w marcu i kwietniu 2009 r. strony zawarły osiem umów leasingu dotyczących urządzeń wyposażenia lokalu gastronomicznego, które wydano powodom w kwietniu 2009 r.

Z początkiem czerwca 2009 r. powód T. K. poprosił pozwanego o odroczenie lub karencję terminów płatności co do pięciu umów ze względu na ograniczoną zdolność płatniczą powodów, na co pozwany nie wyraził zgody.

Do listopada 2009 r. powodowie regularnie płacili czynsz leasingowy, w listopadzie nie zapłacili raty należnej z jednej z umów (nr (...)), wobec czego pozwany z dniem 7.11.2009 r. wypowiedział powodom wszystkie umowy, żądając zwrotu urządzeń.

Łącznie powodowie wpłacili na poczet wszystkich umów ok. 81.903 zł. Dalej Sąd Okręgowy ustalił, że w piśmie z 26.05.2010 r., powodowie zakwestionowali skuteczność wypowiedzenia umów. Do maja uiszczali należny czynsz, później zaprzestali wpłat.

W dniu 22.11.2010 r. działający na rzecz pozwanego pracownicy Agencji (...) odebrali sprzęt powodom, wbrew ich woli, jednak powodowie podpisali stosowny dokument. W ich władaniu pozostała drukarka i kasa fiskalna.

Pismem z 28.07.2011 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty 122.981,70 zł odszkodowania za bezprawne rozwiązanie pięciu umów leasingu.

Przy takich ustaleniach Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zapisy Ogólnych Warunków Leasingu, wedle których pozwany może wypowiedzieć wszystkie umowy w razie zalegania

z płatnościami co do jednej z nich, nie jest niezgodne z art. 709¹³ § 2 kc, a tym samym było dopuszczalne w ramach swobody kontraktowania. Sąd podkreślił,

że obie strony są profesjonalistami w obrocie, zatem należy założyć świadomość powodów co do znaczenia i skutków akceptowanych postanowień umownych.

Sąd Okręgowy uznał jednocześnie, że powodowie nie wykazali ustawowych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. Sąd zauważył,

że powodowie korzystali ze sprzętu co najmniej pół roku bez żadnych opłat,

a niektórych urządzeń nie zwrócili do tej pory. Za niewystarczający dowód szkody poniesionej wskutek zniszczenia produktów spożywczych przy odbiorze sprzętu uznał Sąd Okręgowy jednostronny protokół ich zniszczenia.

Wyrokiem z 5.06.2013 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego 3.600 zł kosztów procesu.

Powodowie zaskarżyli wyrok w całości. Wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie żądania pozwu bądź o uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, w apelacji zarzucili:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 709¹³ kc w zw. z art. 353¹ kc oraz art. 58 § 1 i 3 kc przez wadliwe przyjęcie,

że zapisy uprawniające pozwanego do wypowiedzenia wszystkich umów leasingu

w razie opóźnienia płatności co do jednej z nich, jest ważne i dokonane przez pozwanego wypowiedzenie było skuteczne,

- art. 709¹ kc przez błędne przyjęcie, że płatne w ratach wynagrodzenie z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego ma cechy wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy, zbliżonego do czynszu najmu,
- art. 471 kc przez niewłaściwe uznanie, że powodowie nie ponieśli szkody, której wyrównania dochodzą w niniejszej sprawie w związku z przedwczesnym rozwiązaniem umów leasingu i utratą władztwa nad rzeczą,
- art. 415 kc w zw. z art. 430 kc i art. 361 § 2 kc przez uznanie, że powodowie nie ponieśli szkody polegającej na zniszczeniu produktów żywnościowych,

2. naruszenie procedury cywilnej, tj.:

- art. 278 § 1 kpc w zw. z art. 227 kpc oraz art. 233 § 1 kpc przez pominięcie oferowanych dowodów wskutek błędnego uznania, że rata leasingowa jest tożsama z czynszem najmu,
- art. 230 kpc przez dowolne ustalenie, że powodowie nie kwestionowali kalkulacji pozwanego dotyczącej wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy,
- art. 233 § 1 i art. 245 kpc przez wadliwą ocenę oświadczenia pracowników powodów co do wartości zniszczonego towaru,
- art. 217 § 1 kpc, art. 227 kpc i art. 6 kc przez przyjęcie, że powodowie nie wykazali odpowiedzialności pozwanego za szkodę oraz wartości szkody poniesionej w związku z utratą przedmiotów leasingu, możliwości ich wykupu oraz zakończeniem działalności,
- art. 322 kpc przez jego niezastosowanie.

Pozwany domagał się oddalenia apelacji i przyznania mu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Stanowczo należy podzielić zarzut nieważności pkt 47 i pkt 45 Ogólnych Warunków Umowy Leasingu, odpowiednio: Operacyjnego i Finansowego.

Strony były związane kilkoma odrębnymi i niezależnymi od siebie umowami leasingu i w ocenie Sądu Apelacyjnego przenoszenie skutków naruszenia

jednej z nich na wszystkie pozostałe nie jest dopuszczalne, jako sprzeczne

z art. 709¹³ § 2 kc. W końcowym fragmencie tego przepisu ustawodawca zastrzegł nieważność postanowienia umownego, które mniej korzystne dla leasingobiorcy normuje przesłanki i tryb wypowiedzenia umowy w razie zalegania z płatnością

rat leasingowych. Kwestionowane przez powodów postanowienia OWUL bez wątpienia mają taki charakter, skoro w radykalny sposób rozszerzają uprawnienia leasingodawcy, zezwalając mu na zniweczenie wszystkich umów w sytuacji, gdy leasingobiorca spóźnia się z zapłatą jednej raty z jednej umowy. W żadnym razie

nie zmienia tej oceny tożsamość stron wszystkich umów, zbliżony czas ich zawarcia oraz przeznaczenie przedmiotów leasingu dla jednego przedsięwzięcia biznesowego (wyposażenie restauracji). Objęte umowami ruchomości nie stanowią funkcjonalnej całości, mogą być samodzielnie używane i stanowić samodzielny przedmiot obrotu, co zresztą pozwany musiał uważać za oczywiste, skoro je traktował jako odrębne przedmioty leasingu.

Nie było jednak także przeszkód dla zawarcia jednej umowy leasingu wszystkich ruchomości. Jeśli więc pozwany zdecydował o zawarciu kilku umów, kierując się własnym interesem ekonomicznym, nie może ich traktować jako jeden stosunek prawny. Jeśli natomiast nawiązanie kilku stosunków prawnych miało służyć powodowi, kwestionowane zapisy okazują się ewidentnie sprzeczne z tym celem.

W powyższych okolicznościach złamania zakazu z art. 709¹³ § 2 kc in fine

nie można też usprawiedliwić zrodzonym spóźnieniem płatności raty z jednej umowy przypuszczeniem obniżenia zdolności płatniczej leasingobiorcy i obawą o realizację zobowiązań z pozostałych umów. Bezwzględny charakter omawianego zakazu wyklucza też przyjęcie ważności postanowień z pkt 45 i 47 OWUL, jako wprowadzonych do umowy w ramach swobody kontraktowania.

Nawet gdyby za pozwanym uznać, że sporne postanowienia umowne nie są objęte zakazem z art. 709¹³ § 2 kc, z pewnością wykraczają poza granice

swobody wyznaczone w art. 353¹ kc nie tylko ustawą, ale również naturą stosunku prawnego oraz zasadami współżycia społecznego, które tu należy rozumieć jako uczciwość w obrocie gospodarczym i równorzędne traktowanie jego uczestników. Omawiane zapisy są także sprzeczne z naturą umowy leasingu jako samodzielnego i kompletnego stosunku prawnego. W tym kontekście nie przekonuje argument o profesjonalizmie obu stron umowy; zresztą powszechnie wiadomo, że przedsiębiorstwa leasingowe mają pozycję dominującą, działają w oparciu o praktycznie nienegocjowalne wzorce umów, podczas gdy odbiorcy ich usług z reguły pozostają w przymusie ekonomicznym.

Dalej Sąd Apelacyjny zważył:

Przesądzenie nieważności spornych zapisów umownych, a tym samym nieskuteczności wypowiedzenia wszystkich umów poza umową nr (...), nie przekłada się jednak na uwzględnienie zgłoszonego przez powodów żądania odszkodowawczego.

Nie można jednocześnie utrzymywać, że wypowiedzenie umów było nieskuteczne – czyli, że umowy leasingu nadal trwają – i domagać się naprawienia szkody wynikłej z bezprawnego (czyli nieskutecznego) rozwiązania tych umów. Oświadczenie o wypowiedzeniu pozwany złożył w grudniu 2009 r.,

a powodowie płacili należne raty do maja 2010 r., jednak dopiero w maju zakwestionowali skuteczność wypowiedzenia, co zbiegło się z definitywnym zaprzestaniem płatności na rzecz pozwanego i było oczywistą niekonsekwencją

ze strony powodów. Jeśli później, aż do listopada 2010 r., powodowie korzystali z przedmiotów leasingu, nie wnosząc cyklicznych opłat, a następnie – choć wbrew własnej woli – wydali je pozwanemu i nie żądali sądowej ochrony naruszonego posiadania, mocno wątpliwy jest adekwatny związek przyczynowy strat poniesionych przez powodów w związku z zaprzestaniem działalności z nieuprawnionym wypowiedzeniem umów.

O braku roszczenia dochodzonego przez powodów w niniejszej sprawie decyduje jednak przede wszystkim to, że opłaty wniesione przy zawarciu umów oraz w okresie korzystania z przedmiotów leasingu nie mogą być uznane za szkodę poniesioną w następstwie nieuprawnionego (nieskutecznego) wypowiedzenia umów oraz pozbawienia powodów posiadania tych przedmiotów. Nie przekonuje argument, że skoro powodowie nie osiągnęli pełnego rezultatu umów leasingu, tj. nie mogli

z ruchomości korzystać przez cały umówiony okres, z perspektywą uzyskania ich własności, wszelkie płatności na rzecz pozwanego stanowią ich szkodę.

Co prawda słusznie powodowie podnoszą, że leasing nie jest tożsamy z najmem, a płatne ratalnie wynagrodzenie leasingodawcy – z czynszem, jednak nie można abstrahować od faktu, że w/w wynagrodzenie, choć zależne od kosztu zakupu przedmiotu leasingu, stanowi ekwiwalent czasowego korzystania z niego przez leasingobiorcę. Trzeba też podkreślić, że wypowiedzenie umowy, gdyby było

w okolicznościach niniejszej sprawy dopuszczalne i skuteczne, nie niweczyłoby umowy ze skutkiem wstecznym, lecz ex nunc. Również nieuprawnione działania pozwanego (oświadczenie o wypowiedzeniu, odebranie przedmiotu leasingu) nie mogło wywołać wstecznych skutków w majątku powodów. Istotnym jest wreszcie, że powodowie dostrzegają szkodę w uniemożliwieniu im dalszego korzystania

z rzeczy i ich przyszłego wykupu, ale, po pierwsze, w sporze ujęli ją inaczej, jako sumę wniesionych opłat, po drugie, pomijają, że dalsze korzystanie ze sprzętu i urządzeń będących własnością pozwanego z założenia wymagało od nich dalszych, terminowych płatności.

Jako trafny należało więc ocenić wniosek Sądu Okręgowego, że powodowie nie wykazali przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, skoro opłaty poniesione przez powodów przy zawarciu i w okresie faktycznej realizacji umów leasingu, nie stanowiły nienależnego czy nieekwiwalentnego świadczenia i skoro powodowie nie wykazali, by w bezpośrednim związku z bezprawnymi działaniami pozwanego doznali uszczerbku majątkowego. Jeśli powodowie ostatecznie zaaprobowali zakończenie stosunków leasingu, bo zaniechali płatności, a później wydali ruchomości i nie żądali przywrócenia ich posiadania, nieosiągnięcie przez nich docelowego rezultatu leasingu nie pozostaje w bezpośrednim związku z bezprawnymi działaniami pozwanego.

W braku wymaganych kumulatywnie przepisem art. 361 § 2 kc przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, niecelowym było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego dla ustalenia wysokości szkody.

Z tych przyczyn apelację należało na podstawie art. 385 kpc oddalić i po myśli art. 98 kpc orzec o kosztach postępowania apelacyjnego.

MR-K